

Obyčeje a zpěvy lidu moravského*

Vydávání rukopisných pramenů představuje významnou oblast ediční činnosti vědeckých pracovišť – a je o to záslužnější, uskuteční-li se s větším časovým odstupem po vzniku autografů. S podporou grantového projektu specifického výzkumu Hudební folklor a současná společnost byl v rámci Etnologických materiálů Ústavu evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity zveřejněn rukopis z roku 1893 přerovského varhaníka a skladatele Josefa Čapky Drahlovského (1847–1926). Zásluhou Miroslava Války se podařilo publikovat pozoruhodný materiál z archivu Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea v Brně, přinášející obraz lidové zpěvnosti a obyčejové tradice konce 19. století převážně na střední Moravě.

Rukopisná sbírka Čapky Drahlovského vznikla v období intenzivního zájmu o jevy lidové kultury, který vyvrcholil uspořádáním Národopisné výstavy československé v Praze v roce 1895. Josef Čapka Drahlovský, varhaník a ředitel kůru chrámu sv. Vavřince v Přerově, se jako Janáčkův spolupracovník podílel na sběratelské činnosti i realizaci jedné z krajských výstav, které předcházely celonárodní akci v Praze. Rukopis o rozsahu 106 stran byl výsledkem jeho aktivit v rámci hudebního odboru pro místní národopisnou výstavu v roce 1893. Záznamy zvykoslovných projevů a písňového fondu sběratel získal převážně vlastními zápisy z terénu. Původní záměr – využít dotazníků zaslaných učitelům přerovského okresu – se příliš nezdařil. Sběratel shromáždil folklorní materiál, který rozčlenil do dvou oddílů: zápisy zvykoslovné tradice včetně písňových projevů a samostatné záznamy písní různých druhů a žánrů.

o zachycení folklorních projevů v jejich synkretické podobě (zahrnuje charakteristiku lidového obyčeje společně se záznamem souvisejících slovesných, písňových, dramatických, popř. instrumentálních projevů) a současně reflektuje zaměření jeho tvůrce, někdejšího absolventa pražské varhanické školy a zastávce ceciliánské reformy. Obsahuje celkem 182 notových zápisů písní převážně z Hané a z lipenského Záhoří, ale i několik záznamů z Lašska a severního či západního Slovenska (poslední notované číslo tvoří 6 zpívaných – a notačně fixovaných – vstupů v pastýřské vánoční hře). Druhou, rozsáhlejší část se záznamy písní nejrozličnějšího charakteru uvedl J. Čapka krátkým pojednáním o stavu tehdejší církevní hudby i o povaze lidového zpěvu. Shromážděný materiál má různorodou povahu; záznamy – zvláště v 1. oddílu sbírky – jsou k sobě přiřazovány bez vzájemných souvislostí a komentářů. Tato skutečnost je reflexí jednak dobového do jisté míry nesystematického přístupu k folklorním zápisům, jednak ambicemi i možnostmi sběratele, prameníci z jeho bohaté varhanické a kompoziční činnosti.

Sbírka J. Čapky Drahlovského je otištěna v původní podobě, neboť editor publikace vycházel ze zásady uchovat autenticitu dokumentu. Proto nezasahoval do struktury rukopisu ani stylistiky či lexikální stránky textů (s výjimkou minimálních úprav podle současné pravopisné normy). Původní text ale opatřil studií charakterizující povahu autentického pramene i některé jevy odpovídající dobovému způsobu zápisu folklorního materiálu. Nejvíce kritických připomínek editora se po právu dotýká struktury a systematickosti textu (např. ve výčtu a charakteristice výročních zvyků se vyskytuje nedůsledná chronologická posloupnost, dále je patrné problematické členění písní, způsobené mj. i prolínáním obsahových motivů). Vzhle-

dem k popularizačnímu poslání vydaného rukopisu upustil M. Válka od připojení vlastních komparačních poznámek k písním; srovnávací dodatky k notovaným záznamům se v autografu vyskytují spíše ojediněle. Přehlednosti v materiálu sbírky významně napomáhá přiložený abecední seznam písní; editor opatřil publikaci rovněž slovníčkem regionálních výrazů vážících se k publikovaným textům.

Vydání rukopisné sbírky J. Čapky Drahlovského je záslužným počinem a lze jen souhlasit s myšlenkou editora, že umožnilo zpřístupnění cenného folklorního materiálu, užitečného v několika oblastech. Publikace je hodnotná pro účely etnologického i etnomuzikologického studia, současně však nabízí možnosti zájemcům o poznání lidové kultury a její uplatnění v činnosti folklorních souborů, školy i rodiny. A v oživení zaznamenaných zvykoslovných projevů či písní spočívá největší přínos knihy.

J. Kučerová

* K vydání připravil Miroslav Válka. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 187 s.

V Drážďanech vyšla kniha brněnského germanisty*

Nestává se příliš často, že původní práce brněnského literárního vědce vyjde ve Spolkové republice Německo. Už proto je třeba na knihu germanisty Romana Kopřivy upozornit. Kopřiva, odborný asistent Ústavu germanistiky, nordistiky a nederlandistiky na Filozofické fakultě MU, vydal jako 29. svazek renomované vědecké edice Arbeiten zur Neueren deutschen Literatur obsáhlou monografii, jejíž název v překladu zní Internacionalismus básníků – Pohledy na vzájemné literární vztahy mezi Reinerem Kunzem a Janem

Skácelem. S několika exkurzy do světové literatury. Jde o přepracované a aktualizované znění Kopřivovy doktorské disertace.

Kniha s fotografickými portréty obou básníků na přebalu i vazbě má s obsírným seznamem literatury téměř 390 stran. Jana Skácela (1922–1989), dnes už klasika české moderní poezie, není třeba představovat, ale také Reiner Kunze (nar. 1933) je u nás dobře známý. České překlady jeho veršů vycházejí už více než padesát let. K prvním překladatelům Kunzeho děl patřili liberecký Luboš Příhoda a Ludvík Kundera. Velký dvojazyčný soubor veršů *Jako věci z hlíny*, který ze své tvorby uspořádal sám Kunze, vydala v roce 1997 Milena Fucimanová. Většinu veršů Fucimanová také sama přeložila, ale v knize jsou i překlady Ludvíka Kundery, Milana Kundery a Jana Skácela. Kunze dnes patří k nejvýznamnějším žijícím německým básníkům a všechny jeho sbírky – ale také například knížka deníkových záznamů *Am Sonnenhang* – byly přijaty s velkým zájmem čtenářů i kritiky. Kunze vystudoval a do roku 1977 i působil v bývalé Německé demokratické republice, patřil však ke kritikům tamější kulturní politiky a v roce 1968, aby vyjádřil svůj nesouhlas s okupací Československa tzv. bratrskými armádami, vystoupil ze Sjedenocené socialistické strany (SED). Byl ovšem dlouhou dobu sledován agenty známé Stasi, musel se vzdát místa na univerzitě v Lipsku a nakonec požádal o možnost vystěhovat se do západního Německa. Dnes žije v Erlau blízko Pasova. Druhou chotí Reineru Kunzeho se v roce 1962 stala zubní lékařka Elisabeth Littnerová, která pochází z německo-české rodiny ze Znojemska a díky níž se Kunze nejen naučil česky, ale získal také úzký vztah k české kultuře a literatuře. Nějakou dobu žil se svou ženou v severních Čechách a osobně se seznámil s mnoha českými spisovateli působícími v Ústí nad Labem, Liberci a Praze. V jeho